

KVALIFIKAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VŠEOBECNÝCH SESTER V IRSKU *QUALIFICATION EDUCATION OF GENERAL NURSES IN IRELAND*

ŠVEHLOVÁ, Martina, KRAUSE, Martin

Vysoká škola zdravotnická o.p.s., Praha

ABSTRAKT

Studijní program General Nursing v Irsku, který trvá 4 roky, se liší v mnoha aspektech od studijního programu Všeobecné ošetrovatelství, který existuje v České republice. Praktická výuka ve formě odborné praxe probíhá podobně jako v České republice, avšak zásadně se liší v posledním 4. ročníku studia, kdy studenti vykonávají souvislou několika měsíční praxi (tzv. internship), kde jsou již bráni jako zaměstnanci poskytovatele zdravotních služeb a jsou za ní finančně ohodnoceni. Existuje několik faktorů, které pozitivně i negativně ovlivňují praktickou a teoretickou výuku. V praktické výuce byla negativně hodnocena absence finančního ohodnocení a naopak pozitivně byla hodnocena možnost osvojení si praktických ošetrovatelských dovedností. V teoretické výuce byly negativně hodnoceny časově náročné přednášky a naopak pozitivně diskuze studentů s vyučujícím v rámci tutoriálů.

Klíčová slova: Irsko. Kompetence. Ošetrovatelství. Všeobecná sestra. Vzdělávání.

ABSTRACT

The Irish General Nursing study program, which lasts 4 years, differs in many aspects from the study program Všeobecné ošetrovatelství that exists in the Czech Republic. Practical teaching in the form of clinical placements is similar to the one in the Czech Republic. However, it differs fundamentally in the last fourth year of study, when students carry out a continuous clinical placement lasting several months (the so-called internship), where they are considered as employees of a health service provider and are financially remunerated for it. There are several factors that positively and negatively affect practical and theoretical teaching. In practical teaching, the absence of financial evaluation was evaluated negatively, and on the contrary, the possibility of acquiring practical nursing skills was evaluated positively. In theoretical teaching, time-consuming lectures were negatively evaluated, and on the contrary, students' discussions with the teacher during tutorials were positively evaluated.

Key words: Ireland. Competencies. Nursing. General nurse. Education.

ÚVOD

Bakalářský studijní program General Nursing v Irsku, který trvá 4 roky, se liší v mnoha aspektech od studijního programu Všeobecné ošetrovatelství, který existuje v České republice. Například tím, že v Irsku se musí zájemci o studium ošetrovatelství již dopředu rozhodnout v jaké oblasti ošetrovatelství a s jakým spektrem pacientů chtějí po úspěšném

ukončení studia pracovat, a podle toho si mohou vybrat příslušný studijní program. V Irsku si totiž může student zvolit kromě studijního programu General Nursing ještě z dalších třech studijních programů, a to konkrétně Psychiatric Nursing, Intellectual Disability Nursing a dvojbor Children's and General Nursing (NMBI, 2016).

Kurikulum studijního programu General Nursing se skládá z teoretické a praktické výuky. Teoretická výuka se skládá z předmětů sociálních i přírodních věd a ošetrovatelských předmětů (NMBI, 2016). Univerzity využívají různé metody výuky, a to lectures (přednášky), tutorials (praktický seminář), workshops (kombinace přednášky a nácviku praktických dovedností), small group teaching (výuka probíhající v malé skupině žáků) či self-directed learning neboli samostudium (NMBI, 2022).

Praktická výuka probíhá formou odborné praxe, kterou studenti vykonávají na různých odděleních v nemocnicích nebo v zařízeních komunitní péče. Aby student mohl postoupit do dalšího ročníku, musí prokázat znalosti a kompetence stanovené pro daný ročník. V rámci odborných praxí preceptor zastává velmi důležitou roli nejen ve školení a zpětné vazbě poskytované studentům během odborné praxe, ale především má zásadní funkci v hodnocení studentů. Rozhoduje o tom, zda je student kompetentní a tedy schopen postoupit do dalšího ročníku (Kennedy et al., 2017). V prvním ročníku je student pod přímým dohledem preceptora, kdykoliv poskytuje ošetrovatelskou péči pacientům. S přibývajícím ročníkem se od studenta očekává, že bude pracovat čím dál více autonomně. Na konci třetího ročníku by se student měl nejen aktivně účastnit plánování, hodnocení a poskytování ošetrovatelské péče, ale také umět zdůvodnit svá rozhodnutí. Velký důraz je kladen na sebereflexi. V posledním čtvrtém ročníku studia studenti vykonávají souvislou několika měsíční praxi (tzv. internship), kde jsou již bráni jako zaměstnanci poskytovatele zdravotních služeb a jsou za ní finančně ohodnoceni (NMBI, 2016).

Aby student mohl úspěšně zakončit obor General Nursing a mohl být zařazen do registru všeobecných sester v Nursing and Midwifery Board of Ireland, měl by na konci každé odborné praxe demonstrovat určité kompetence, čili znalosti, dovednosti a postoje v tzv. domains stanovených Nursing and Midwifery Board of Ireland. Patří mezi ně profesní hodnoty a profesionální chování, ošetrovatelská praxe a schopnost rozhodování, odborné znalosti a kognitivní schopnosti, komunikační schopnosti, organizace práce a týmová spolupráce, vůdčí schopnosti (NMBI, 2016)

Existují faktory, které mohou pozitivně či negativně ovlivnit praktickou výuku v rámci studijního programu General Nursing (Cooper et al., 2015). Stejně tak existují určité aspekty teoretické výuky, které studenti shledávají jako jeden ze zdrojů stresu během studia (McCarthy et al., 2018).

Reflexe studentů ošetrovatelství o způsobu vzdělávání všeobecných sester v Irsku

Reflexe studentů byla zpracována na základě dat získaných pomocí polostrukturovaného rozhovoru se studenty 3. ročníku studijního programu General Nursing na vybraných univerzitách v Irsku. Přesný název institucí není uveden z důvodu zachování anonymity informantů. Studenti byli osloveni na základě 3 kritérií. Prvním kritériem bylo, aby informanti byli studenty oboru General Nursing. Druhým kritériem bylo, aby informanti studovali na univerzitě v Irsku a třetím kritériem bylo, aby informanti byli studenty 3. ročníku. Celkem se rozhovoru zúčastnilo 7 studentů (6 žen a 1 muž), kdy sběr dat byl ukončen po dosažení teoretické saturace. Rozhovor probíhal prostřednictvím online platformy Teams MS Office. Zde byl rozhovor také nahráván, poté doslovně přepsán v Microsoft Office Word. Rozhovor s informanty probíhal v angličtině a následně byl doslovně přeložen autorkou práce do češtiny. Data byla uspořádána do schémat podle stanovených kategorií. Pro lepší orientaci byla jednotlivým studentům přidělena náhodná čísla S1 až S7.

Teoretická výuka studijního programu General Nursing v Irsku

V rámci rozhovorů bylo zjištěno, že jednou z používaných výukových metod jsou přednášky. Negativním zjištěním byla skutečnost, že přestože jsou přednášky jednou z nejčastěji používaných výukových metod, někteří studenti je hodnotili jako málo interaktivní. Informanti zmínili, že student má

během přednášek pouze pasivní roli posluchače a po určité době ztrácí schopnost se plně koncentrovat na vyučovanou látku. Toto zjištění se shoduje se studií Roopa et al. (2013), která zkoumala, jak studenti v Indii vnímají přednášky a jaké případné změny by uvítali. Touto problematikou se také zabývá výzkum realizovaný v České republice (Beseda et al., 2013). Informant S3 uvedl jako pozitivní skutečnost, že někteří vyučující využívají Youtube videa týkající se probírané učební látky, a to mu pomáhá si informace lépe zapamatovat než při běžné přednášce, při které si jen pasivně zaznamenává informace z výuky. To potvrzuje i studie Wolff et al. (2015), která zkoumala různé techniky, jak lépe a aktivně zapojit studenty do výuky. Během studie se zjistilo, že studenti si informace snadněji zapamatují a osvojí, pokud jsou sami aktivní během přednášky (Wolff et al., 2015). Na základě analýzy rozhovorů bylo zjištěno, že tzv. OSCE (tzv. Objective Structured Clinical Examination) je zkouška z ošetrovatelských postupů a spočívá v praktickém provedení různých ošetrovatelských výkonů studentem. Informanti také uvedli, že při této zkoušce jsou většinou přítomni dva zkoušející, kteří hodnotí výkon studenta. Výše uvedené charakteristiky zkoušky OSCE byly uvedené také ve studii Fawaz a Alsalamah (2021). Studie Johnston et al. (2017) uvádí, že průběh zkoušky OSCE může mít různé formy. To potvrdili také informanti, kteří uvedli jako možnou formu praktické předvedení ošetrovatelského výkonu nebo zodpovězení teoretických otázek týkajících se anatomie, fyziologie nebo samotných ošetrovatelských postupů. Kassabry (2023) ve své studii uvádí, že zkouška OSCE testuje nejen praktické dovednosti studenta v provedení zadaného ošetrovatelského výkonu, ale také další schopnosti zásadní pro výkon povolání všeobecné sestry jako např. komunikační schopnosti (Kassabry, 2023). To potvrdili i informanti a dodali další kritéria, která zaujímají roli v hodnocení studenta při zkoušce OSCE. Konkrétně uvedli správnou identifikaci pacienta, získání souhlasu pacienta s ošetrovatelským výkonem a zdůvodnění plánovaného výkonu pacientovi.

Praktická výuka studijního programu General Nursing v Irsku

Na základě analýzy rozhovorů bylo zjištěno, že hodnocení studenta na konci každé odborné praxe je v gesci preceptora, jak uvedli S1 – S7. Ten hodnotí studentův výkon po celou dobu praxe. Informanti

uvedli několik podmínek, které je potřeba splnit k úspěšnému ukončení každé odborné praxe. Jednou z nich je například prokázat, že je student kompetentní ve všech 6 doménách stanovených Nursing and Midwifery Board of Ireland, mezi které patří profesionální chování, ošetrovatelská praxe, odborné znalosti, komunikace, týmová spolupráce a profesní vzdělávání, jak uvedla S3. Další podmínkou je absolvování třech interview s preceptorem na začátku, během a na konci odborné praxe. S1 je konkrétně popsala takto: „V prvním tzv. *preliminary interview* na začátku praxe probírá student s preceptorem tzv. *learning outcomes* neboli konkrétní cíle, kterých potřebuje do konce praxe dosáhnout. Další interview je v polovině praxe – tzv. *mid interview*, kde může student diskutovat s preceptorem, jak se mu daří splnit své *learning outcomes* a zároveň preceptor může studentovi poskytnout zpětnou vazbu a poradit, jak těchto cílů lépe dosáhnout. Úplně na závěr praxe probíhá tzv. *final interview* ve kterém musí preceptor společně se studentem zhodnotit, zda student dosáhl svých stanovených cílů.“. Pozitivním zjištěním bylo, že nedílnou součástí těchto interview je pozitivní i negativní zpětná vazba preceptora, která může být pro studenta velmi přínosná. S4 konkrétně uvedla „*Zpětná vazba mého preceptora byla pro mě velmi důležitá. Díky tomu jsem se moc naučila, i když je pravda, že mi chvíli trvalo si na to zvyknout a nebrat si věci moc osobně.*“. To stejné uvádí i studie Duffy (2013). Dle ní jsou konstruktivní kritika a pochvala zásadní pro osobní i profesní rozvoj studenta. Duffy (2013) uvádí další benefity prostřednictvím správně formulované, konkrétní a upřímné zpětné vazby, a to zvýšení sebevědomí studenta ve své schopnosti či zlepšení kvality péče poskytované pacientům. Dle Duffy (2013) by zpětná vazba preceptora neměla probíhat pouze během výše zmíněných interview, ale i během celého průběhu praxe, a to buď ústní nebo psanou formou. To potvrdily i výsledky této studie. Informanti také zmínili, že pokud se studentovi nepodaří splnit podmínky úspěšného ukončení praxe, měl by odbornou praxi na daném pracovišti znovu opakovat. Výsledky jsou ve shodě se studií Kennedy a Chesser-Smyth (2017). Ta ještě dodává, že student má maximálně 2 pokusy na splnění praxe. V opačném případě nemůže dále pokračovat ve studiu. Schopnost sebereflexe a kritického myšlení jsou zásadní pro výkon profese všeobecné sestry. Z analýzy rozhovorů vyplynulo, že další nezbytnou podmínkou k úspěšnému splnění každé

odborné praxe je napsat alespoň jeden tzv. *reflective assignment* neboli úvahu, která vychází ze situací, s kterými se student během odborné praxe osobně setkal. Informanti uvedli, že napsání *reflective assignment* by jim mělo pomoci se zamyslet nad tím, jak se v dané situaci zachovali a jak by se dala lépe řešit, pokud by se podobná situace vyskytla příště znovu. To potvrzuje i studie Artioli et al. (2021), která zjišťovala, jak může zpracování *reflective assignment* pozitivně ovlivnit kvalitu poskytované péče pacientům studenty a zdravotnické pracovníky. Bylo zjištěno, že schopnost sebereflexe může přinést mnoho benefitů. Schopnost kriticky se zamyslet nad svými činy může mít i terapeutický účinek. Jedná se o příležitost naučit se přijímat chyby a motivovat k profesnímu a osobnímu růstu nebo ke zlepšení svých znalostí a dovedností. Student se naučí nejen rozpoznat oblasti, ve kterých by se měl zlepšit, ale i rozvíjet své úspěchy a silné stránky. Navíc je pak schopen se prostřednictvím sebereflexe podívat na situaci z různých úhlů pohledu a tím podporovat svůj empatický přístup k pacientům (Artioli et al., 2021). Souhrn požadavků k ukončení odborné praxe a její hodnocení je uvedeno ve schématu (viz Schéma 1).

Pozitivní aspekty studijního programu General Nursing v Irsku z pohledu studentů.

Na základě výzkumného šetření bylo zjištěno, že studenti pozitivně hodnotili mít možnosti a příležitosti vyzkoušet si prakticky ošetrovatelské dovednosti během odborné praxe. Tedy převést teoretické znalosti získané během výuky do praxe a na reálných pacientech. Toto zjištění se shoduje s výsledky kvalitativní studie Mestres Soler et al. (2021), která zjišťovala očekávání studentů od odborné praxe. Jedním z očekávání byla integrace teoretických znalostí do praxe. Dalším významným pozitivním aspektem hodnoceným studenty byla osobnost preceptora. Studenti konkrétně zmínili ochotu a podporu preceptora pomoci studentovi získat praktické zkušenosti v provádění různých ošetrovatelských výkonů. Další pozitivní faktor, který zmínila S6 byla „*příležitost naučit se různé dovednosti od různých členů ošetrovatelského týmu, včetně všeobecných sester, doktorů nebo ošetrovatelů.*“. Ve studii Cooper et al. (2015), která se zabývala faktory, které ovlivňují pozitivně či negativně zkušenost studenta na praxi, byly uvedeny oba výše zmíněné pozitivní aspekty. Studenti tohoto výzkumu uvedli jako další pozitivní aspekt odborné praxe možnost

zjistit, v čem spočívá práce všeobecné sestry a jaká je její konkrétní náplň. To se shoduje s výsledky studie Lamont et al. (2013), která zjišťovala, jaká konkrétní očekávání mají studenti od odborné praxe.

Negativní aspekty studijního programu General Nursing v Irsku z pohledu studentů.

Z analýzy rozhovorů informantů vyplynulo, že studenti studijního programu General Nursing shledávají nevyhovujícího preceptora jako jeden z negativních aspektů praktické výuky. Studenti konkrétně zmínili zkušenosti s preceptory, kteří jim neumožnili a nedali příležitost si prakticky vyzkoušet různé ošetrovatelské výkony. Jiní preceptoři naopak dávali studentům najevo, že jsou spíše na obtíž a nemají čas se jim věnovat. Preceptoři mají totiž na starost nejen mentoring studenta, ale mají také přidělené pacienty, kterým poskytují ošetrovatelskou péči. Tyto zkušenosti studentů se shodují s výsledky studie Cooper et al. (2015), která zkoumala faktory, které se zásadně podílejí na tom, jak student vnímá odbornou praxi na daném pracovišti a jaký z ní má celkový dojem.

Další negativní aspekt praktické výuky zjištěný během výzkumu byl problém s adaptací na neznámé prostředí a personál na odborné praxi. Konceptuální analýza zpracovaná Simpson a Sawatzky (2020) uvádí několik stresorů, které mohou způsobit úzkost ve studentech ošetrovatelství během odborné praxe. Konkrétně uvádí neznámé prostředí a situace, strach z dělání chyb a pochybnosti studenta o svých schopnostech. Toto bylo také zjištěno v rámci této studie.

Během studia studijního programu General Nursing se studenti setkávají s různými stresory. Ty se vztahují jak k teoretické, tak k praktické výuce

(McCarthy et al., 2018). McCarthy et al. (2018) zjišťovala ve své studii faktory, které vyvolávají stres u studentů oboru General Nursing. Výsledkem bylo zjištění, že jedním ze stresorů je časová náročnost studia a studijní přípravy. Informanti v tomto výzkumu uvedli náročnost studia a studijní přípravy jako negativní aspekty teoretické výuky. Dále uvedli, že je velká hodinová dotace v rámci teoretické a praktické výuky. Studenti jsou velkou část dne ve škole na přednáškách nebo na odborných praxích v nemocnicích. Poté, co přijdou domů ze školy nebo z praxe se musí ještě připravovat na výuku, pracovat na zadaných seminárních pracích či se připravovat na různé testy a zkoušky. S2 konkrétně řekl, že „napsat seminární práci zabere hrozně moc času a člověk na tom musí pracovat i několik týdnů.“

Dalším negativním aspektem zmíněným během výzkumu byla absence finančního ohodnocení studenta během výkonu odborné praxe. Studenti uvedli, že dostávají finanční odměnu za výkon odborné praxe až teprve ve čtvrtém ročníku během internship. Studie de Zwaan a Grant-Smith (2019) zjistila, že nedostatek finančního ohodnocení studenta na praxi může mít neblahý dopad na finanční situaci studenta, být pro něj zdrojem stresu, a tím negativně ovlivnit jeho celkový výkon při studiu. Toto zjištění se shoduje s výsledky tohoto výzkumu.

Studie McCarthy et al. (2018) zkoumala hlavní zdroje stresu u studentů General Nursing. Tato studie potvrdila, že jedním ze stresorů, s kterým se mohou studenti během studia setkat, jsou problémy s pokrytím finančních nákladů na studium a výdejeů na každodenní život. To má pak za následek, že studenti jsou nuceni si najít částečný pracovní úvazek

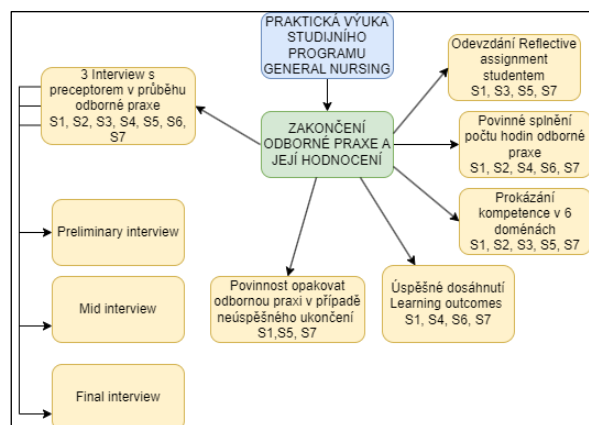

Schéma 1 Zakončení odborné praxe a její hodnocení

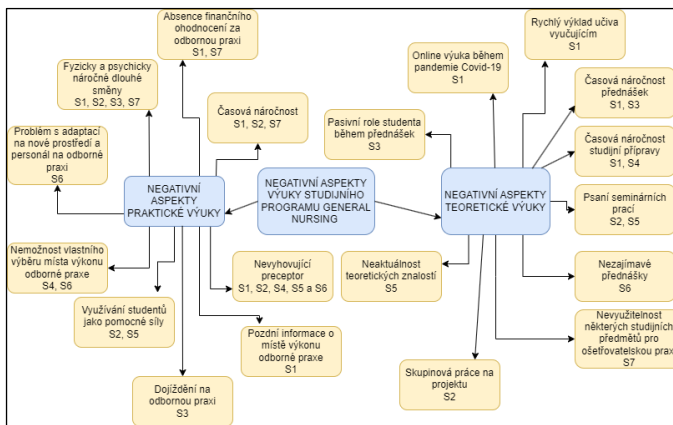

Schéma 2 Negativní aspekty praktické a teoretické výuky

pro finanční zajištění, jak uvedl informant S7 v tomto výzkumu. Souhrn negativních aspektů praktické a teoretické výuky v rámci studijního programu General Nursing je uveden ve schématu (viz Schéma 2).

Doplňující otázkou se také zjišťovalo, jaké plány mají studenti oboru General Nursing po ukončení studia a získání kvalifikace všeobecné sestry. Bylo zjištěno, že někteří informanti uvažují o práci v jiných zemích z důvodu nevyhovujících pracovních podmínek všeobecných sester v Irsku. Informanti konkrétně uvedli nedostatečné finanční ohodnocení. To potvrzuje i studie Humphries et al. (2015), která se zabývala důvody odchodu irských zdravotnických pracovníků za prací do jiných zemí. Kromě nedostatečného finančního ohodnocení uvádí Humphries et al. (2015) i nedostatek ošetrovatelského personálu během směny a s ním spojený stres, přepracovanost a syndrom vyhoření u všeobecných sester.

ZÁVĚR

Hlavní vyučovací metodou studijního programu General Nursing jsou přednášky a studenti používají jako hlavní výukový materiál vlastní zápisky z těchto přednášek. V průběhu studia musí studenti úspěšně splnit praktickou zkoušku z ošetrovatelských postupů (tzv. OSCE), ve které demonstrují provádění různých ošetrovatelských dovedností. K nácviku ošetrovatelských dovedností slouží učební předmět Skills Labs. Během praxe má praktickou výuku v gesci preceptor, který školí studenty, učí je různé ošetrovatelské dovednosti a poskytuje studentům zpětnou vazbu po celou dobu praxe. K úspěšnému zakončení každé odborné praxe by student měl splnit několik podmínek. Studenti vnímají v praktické výuce jako pozitivní osobnost preceptora, osvojení ošetrovatelských dovedností, pochopení náplně práce všeobecné sestry a taky ověření vhodnosti tohoto povolání pro studenta. V teoretické výuce je to diskuze během tutoriálů, zahrnutí a využití zajímavých videí v rámci přednášek, vědecký aspekt, snahu vyučujících o podporu kreativního a kritického myšlení studentů. V praktické výuce studenti shledali jako negativní aspekt absenci finančního ohodnocení studenta během praxe, časovou náročnost, nevyhovujícího preceptora, využívání studentů jako tzv. pomocné pracovní síly a nemožnost vlastního výběru místa výkonu odborné praxe. V teoretické výuce to byly časově náročné

přednášky a pasivní role studenta během nich, časová náročnost studijní přípravy a psaní seminárních prací.

ETICKÉ ASPEKTY

Studie byla realizovaná se souhlasem studentů, kteří podepsali informovaný souhlas s realizací rozhovoru a také souhlasili, aby informace, které poskytl během rozhovoru, byly dále zpracovány pro účel této studie.

SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZŮ

- ARTIOLI G., DEIANA L., VINCENZO F. et al. Health professionals and students' experiences of reflective writing in learning: a qualitative meta-synthesis. *BMC Medical Education*. 2021; 21 (1): 394.
- BESEDA, J., ČERNÝ M., FROŇKOVÁ M. et al. *Osobní vzdělávací prostředí studenta-učebnice pro učitele zdravotnických nelékařských oborů*. Praha: Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i., 2023; 50s. ISBN: 978-80-86302-66-9.
- COOPER, J., COURTNEY-PRATT H., FITZGERALD M. Key influences identified by first year undergraduate nursing students as impacting on the quality of clinical placement: A qualitative study. *Nurse Education Today*. 2015; 35 (9): 1004-1008.
- DEASY, CH., O'LOUGHLIN CH., MARKEY K. et al. Effective workforce planning: Understanding final-year nursing and midwifery students' intentions to migrate after graduation. *Journal of Nursing Management*. 2020; 29 (2): 220-228.
- De ZWAAN, L., GRANT-SMITH D. Don't spend, eat less, save more: Responses to the financial stress experienced by nursing students during unpaid clinical placements. *Nurse Education in Practice*. 2019; 35(2019), 1-6.
- DUFFY, K. Providing constructive feedback to students during mentoring. *Nursing Standard*. 2013; 27(31): 50-56.
- FAWAZ, M., ALSALAMAH Y. Perceptions of Lebanese nursing students and examiners regarding the Objective Structured Clinical Examination Method (OSCE) in nursing fundamentals: A mixed method study. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2021; 15(2021): 1-7.
- GUTTIÉREZ-PUERTAS, L., MÁRQUEZ-HERNÁNDEZ V.V, GUTTIÉREZ-PUERTAS V. et al. Educational interventions for nursing stu-

- dents to develop communication skills with patients: a systematic review. *International Journal of Environmental research and Public Health*. 2020; 17(7): 1-21.
- HUMPHRIES N., McALEESE S., MATTHEWS A. et al. "Emigration is a matter of self-preservation. The working conditions...are killing us slowly": qualitative insight into health professional immigration from Ireland. *Human Resources for Health*. 2015; 13 (2015), 35.
- JOHNSTON A.N.B., WEEKS B., SHUKER M.A et al. Nursing Students' Perceptions of the Objective Structured Clinical Examination: An Integrative Review. *Clinical Simulation in Nursing*. 2017; 13(3): 127-142.
- KASSABRY, M. F. Evaluation of simulation using objective structured clinical examination (OSCE) among undergraduate nursing students: A systematic review. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2023; 18(2023): 1-9.
- KENNEDY, S., CHESSER-SMYTH P. Assessment of undergraduate nursing students from an Irish perspective: Decisions and dilemmas? *Nurse Education in Practice*. 2017; 27(2017): 95-100.
- LAMONT, S., BRUNERO S. a WOODS K.P. Satisfaction with clinical placement – The perspective of nursing students from multiple universities. *Collegian*. 2015; 22(1): 125-133.
- McCARTHY, B., TRACE A., O'DONOVAN M. et al. Nursing and midwifery students' stress and coping during their undergraduate education programmes: An integrative review. *Nurse Education Today*. 2018; 61(2018): 197-209.
- NURSING AND MIDWIFERY BOARD OF IRELAND (NMBI). *Nurse registration programmes: Standards and requirement*. 2016. [online]. [cited 13.08.2022]. Dostupné na: <https://www.nmbi.ie/nmbi/media/NMBI/Publications/nurse-registration-education-programme.pdf?ext=.pdf>.
- NURSING AND MIDWIFERY BOARD OF IRELAND (NMBI). *Requirements for the Approval of Education Bodies, Associated Health Care Providers and Educational Programmes Leading to Registration*. Nursing and Midwifery Board of Ireland. 2022 [online]. [cited 20.11.2022]. Dostupné na: <https://www.nmbi.ie/NMBI/media/NMBI/Nurse-Registration-Programmes-Standards-and-Requirements-Section-3.pdf?ext=.pdf>.
- ROOPA S., M GEETHA B., RANI A. et al. What type of lectures students want? – a reaction evaluation of dental students. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*. 2013; 7 (10): 2244-2246.
- SIMPSON M.G., SAWATZKY J.V. Clinical placement anxiety in undergraduate nursing students: A concept analysis. *Nurse Education Today*. 2020; 87 (2020): 1-27.
- SOLER MESTRES O., AGUAYO-GONZÁLEZ M., SAN RAFAEL GUTIÉRREZ S. et al. Nursing students' expectations of their first clinical placement: A qualitative study. *Nurse Education Today*. 2021; 98 (2021): 1-5.
- WOLFF M., WAGER M.J., POZNANSKI S. et al. Not another boring lecture: engaging learners with active learning techniques. *The Journal of Emergency Medicine*. 2015; 48 (1): 85-93.